

Здійснення системної роз'яснювальної роботи та надання правової допомоги громадянам України, які звертаються до міжнародних судових установ та інших подібних органів.

Список використаних джерел:

1. Богатирьова М. О., Котковський В. С. Судовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина. м. Одеса. 2021. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15342/Котковський%20В.С.,%20Богатирьова%20М.О..pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 21.11.2023).
3. Кравчук В. М. Місце та роль судового захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в механізмі організаційно-правових гарантій. Національна академія внутрішніх справ України, 2011.

Любенко О. О.,
магістрант спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: Материнська О. А.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
фундаментальних і приватно-правових дисциплін
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

ПРАВО НА ПРАЦЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

Право на працю є одним із основоположних прав людини, що гарантується Конституцією України. Воно включає в себе право на свободу вибору роботи, на справедливі умови праці, на заробітну плату, відпустки та інші соціальні гарантії.

Якщо розглядати умови праці під час війни в Україні, то вони значно змінилися. В наслідок ракетних обстрілів багато підприємств були пошкоджені

або знищені, а інші були змушені призупинити свою діяльність через небезпеку для персоналу. Це призвело у 2022 році до значного зростання безробіття та зниження рівня заробітної плати.

За даними Державної служби зайнятості України, на початку 2022 року рівень безробіття в Україні зріс до 12,4%, що на 3,2% більше, ніж в кінці попереднього року. Найбільше безробіття спостерігалось в Донецькій, Луганській, Херсонській та Харківській областях, де тривають активні бойові дії.

Окрім безробіття та зниження заробітної плати, війна також призвела до інших проблем на ринку праці в Україні. Зокрема, спостерігається зростання нелегальної праці, оскільки люди прагнуть знайти роботу будь-якою ціною. Також збільшувалася кількість працівників, які працюють за нижчою заробітною платою, ніж передбачено законодавством.

Запровадження воєнного стану відіграло неабияку роль у регулюванні трудових відносин. Саме ця сфера потребувала негайних змін та реагування з боку парламенту, що і було зроблено, зокрема прийнято спеціальний закон «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [1, ст. 2]. Питання права на працю в умовах війни є предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, науковці зазначають, що право на працю в умовах війни є складним і багатограним правом, яке зазнає певних обмежень, але водночас передбачає певні гарантії.

У статті 43 Конституції України [2] закріплено право на працю, яке включає право на вільний вибір професії, роду занять, роботи, а також право на своєчасне одержання винагороди за працю захищену законом. Це право є одним із основоположних прав людини, яке має бути гарантовано в будь-якому випадку, навіть в умовах надзвичайних ситуацій, таких як війна.

У відповідності до основних змін в трудовому законодавстві роботодавцю дозволено, без згоди працівника, перевести його на іншу роботу, за винятком переведення його на роботу в зону активних бойових дій. При цьому

заробітна плата повинна бути збережена на рівні не менше середньої заробітної плати за попередньою роботою. Також спрощено процедуру зміни істотних умов праці. Під час війни не обов'язково заздалегідь інформувати працівника про зміну істотних умов праці [1, ст. 3].

Що стосується звільнення, то у період дії воєнного стану роботодавець має право звільнити працівника лише за власною ініціативою або за згодою сторін. Звільнення працівника з ініціативи роботодавця без згоди працівника допускається лише у випадках:

- скорочення чисельності або штату працівників;
- порушення працівником трудової дисципліни;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

Під час дії воєнного стану роботодавець має право змінити працівникові умови праці, зокрема: оклад, тарифну ставку, відрядну розцінку; форму, режим роботи; умови оплати праці; місце роботи. Наприклад, якщо внаслідок воєнних дій підприємство було пошкоджене або знищено, роботодавець може бути не в змозі виплачувати працівникам заробітну плату в повному обсязі. У такому випадку роботодавець може змінити форму оплати праці, наприклад, перейти на погодинну оплату праці. Також може бути змінений і режим роботи, якщо підприємство переорієнтується на виробництво військової продукції, роботодавець може ввести понаднормову роботу або роботу в нічні години. Що стосується місця роботи, то наразі спостерігається релокація підприємств, бізнесів та інших інституцій у більш безпечні зони.

Водночас, Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» також передбачає певні гарантії права на працю в умовах війни. Зокрема:

- збереження місця роботи та посади за мобілізованими працівниками.
- збереження за працівниками, які не працюють у зв'язку з веденням бойових дій, середнього заробітку за весь період непрацездатності.

- забезпечення працівників, які працюють в умовах воєнного стану, спеціальним одягом, взуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

Загалом, цей закон спрямований на забезпечення балансу між інтересами працівників та роботодавців в умовах воєнного стану.

Держава докладє зусиль для вирішення цих проблем. Зокрема, внесено зміни до Закону України «Про зайнятість населення» [3], який передбачає заходи щодо створення нових робочих місць, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних. Також впроваджено державну програму «Доступні кредити 5-7-9%» для підприємців, які створюють нові робочі місця. Варто зазначити такий інструмент як грантова підтримка бізнесу, за якою передбачено виконання зобов'язань роботодавця у працевлаштуванні певної кількості працівників.

Виходячи з викладеного вище можливо зробити висновок, що забезпечення зайнятості в умовах війни є найголовнішим вектором соціально-економічного розвитку як держави, так і суспільства і Україна, як сучасна правова, соціальна, демократична держава докладє максимум зусиль для забезпечення конституційного права своїх громадян на працю.

Список використаних джерел:

1. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення – 12.11.2022 р.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [https://ips.ligazakon.net /document/Z960254K?an=131](https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K?an=131)
3. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI. Голос України.2012. 18 серп. №153-154.

Маценко В.В.
магістрант спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: Самборська О.Ю.,
кандидат економічних наук., доцент кафедри публічно-правових
дисциплін Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У наш час, в світі, для комунікації із людьми, здебільшого, починають застосовуватись електронні засоби спілкування. Онлайн-інструменти або - програмні засоби, дозволяють користувачам виконувати різноманітні завдання в Інтернеті, у тому числі, захищати свої права та свободи [1]. Цей спосіб комунікації найперспективніший, тому що він економить час всіх сторін і дає можливість спілкуватись і отримувати допомогу безпосередньо як тільки в цьому виникає потреба. Ці інструменти можуть бути розроблені як окремі програми або вбудовані в веб-сайти. Україна є одним із світових лідерів у запровадженні онлайн сервісів для громадян у тому числі і інструментів що допомагають забезпечити захист прав людини.

Онлайн-інструменти відіграють різні ролі в захисті прав людини від просвітницької або інформаційної до моніторингу та фіксації порушення прав людини.

Міністерство цифрової трансформації має намір покрити мобільним і фіксованим інтернетом 95% території України до 2024 року [2]. Це з урахуванням не тільки окремих домогосподарств, а і центральних автомобільних і залізничних доріг України.

Виходячи із покриття та враховуючи з порівняння цін на інтернет у світі в 2023 році [3], із показником в 6,1 дол. США на місяць можна зазначити Інтернет інструменти правової допомоги доступні переважній більшості населення України.